

(Schedules and Techniques)

રૂપરેખા

- 10.0 હેતુઓ
- 10.1 પ્રસ્તાવના
- 10.2 કોલન ક્લાસિફિકેશનમાં વિષયોનું આલેખન
- 10.3 મૂળભૂત શ્રેણીઓ
- 10.4 વર્તુળ અને સ્તર
  - 10.4.1 વર્તુળોની અભિવ્યક્તિ
  - 10.4.2 સ્તરોની અભિવ્યક્તિ
- 10.5 પદ્ધતિઓ અને વિશિષ્ટતાઓ
  - 10.5.1 પદ્ધતિઓ
  - 10.5.2 વિશિષ્ટતાઓ
- 10.6 સામાન્ય પૃથકો
  - 10.6.1 અગ્રગામી સામાન્ય પૃથકો
  - 10.6.2 અનુગામી સામાન્ય પૃથકો
- 10.7 સંશ્લેષ સંબંધો
  - 10.7.1 આંતર વર્ગ સંબંધો
  - 10.7.2 આંતર મુખક સંબંધો
  - 10.7.3 આંતર પક્તિ સંબંધો
- 10.8 યુક્તિઓ
  - 10.8.1 કાળ યુક્તિ
  - 10.8.2 ભૌગોલિક યુક્તિ
  - 10.8.3 વિષય યુક્તિ
  - 10.8.4 સ્વયં છાયા યુક્તિ
  - 10.8.5 સ્મૃતિ સહાયકતા યુક્તિ
  - 10.8.6 વર્ણાનુક્રમ યુક્તિ
- 10.10 સારાંશ
- 10.11 તમારી પ્રગતિ ચકાસોના ઉત્તરો
- 10.12 ચાવીરૂપ શબ્દો
- 10.13 સંદર્ભો અને વિશેષ વાંચન

10.0 હેતુઓ (Objectives):

આ યુનિટની અંદર વિષયોનું વર્ગીકરણ કરવા માટે કોલન ક્લાસિફિકેશન (સી. સી.) ની કેટલીક પાયાની ટેકનીક્સ આપણે સમજીશું. આ યુનિટ વાંચ્યા પછી તમે નીચે પ્રમાણે સક્ષમ બની શકો.

- સી.સી.માં વિષયોનું આલેખન સમજી શકાશે.
- સી.સી. માં પાંચ મૂળભૂત શ્રેણીઓના ઉપયોગોનું વર્ણન.
- જુદી જુદી મૂળભૂત શ્રેણીઓમાં વર્તુળ અને સ્તરની પ્રગટતાનો ખ્યાલ વિશેની સમજણ.
- સામાન્ય પૃથકો, સંશ્લેષ સંબંધ અને અલગ પ્રકારની યુક્તિઓના ઉપયોગથી વિષયોનો વર્ગીકરણ રચી શકાશે.

10.1 પ્રસ્તાવના (Introduction):

આ યુનિટ ની શરૂઆતમાં વિષયોનું આલેખન પૂરું પાડવામાં આવ્યું છે.

કોલન ક્લાસિફિકેશનની આખી પ્રક્રિયા પાંચ મૂળભૂત શ્રેણીઓ પર આધારિત છે. સી સી માં વર્ગીકરણ વિશ્લેષણ-સંયોજન પદ્ધતિ માટે પાંચ મૂળભૂત શ્રેણીઓ મુખ્યત્વે કાર્ય કરે છે જ્યારે આપણે સરળ વિષયથી સંયુક્ત વિષય તરફ જઈએ છીએ ત્યારે પાંચ મૂળભૂત શ્રેણીઓમાં વર્તુળ અને સ્તરની પ્રગટતા તેમાં જોવા મળે છે. જટિલ વિષયોનું વર્ગીકરણ કરવા માટે પાંચ સંબંધ મહત્વનો ભાગ ભજવે છે તેમ છતાં, આ બધી ટેકનીક્સમાં, આ પદ્ધતિમાં યુક્તિઓનો ઉપયોગ કોઈ પણ વિષયના મુખક ઉપર વધારે પ્રકાશ પૂરો પાડે છે. કોઈ પણ વર્ગીકરણને યુક્તિઓ સંપૂર્ણ સ્વાયત્તતા આપે છે. દ્વિબિંદુ વર્ગીકરણ પદ્ધતિમાં વર્ગીકરણને અલગ અલગ ટેકનીક્સનો સરળ અને સચોટ સમજણ આપી વિષયોનું વર્ગીકરણ કરવા માટે જટિલતાના પ્રમાણમાં વધારે સક્ષમ બનાવે છે.

10.2 કોલન ક્લાસિફિકેશનમાં વિષયોનું આલેખન (Mapping of Subjects in Colon Classification):

આ પદ્ધતિ વૈજ્ઞાનિક સ્વીકૃત સિદ્ધાંતો પર આધારિત છે. જ્ઞાન વિશ્વના વિષયો યોગ્ય રીતે સમાવિષ્ટ થયેલા જોવા મળે છે. આ વર્ગીકરણ પદ્ધતિ એક સ્વયં શાશ્વત પદ્ધતિ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. ભવિષ્યમાં નવા નવા વિષયો પ્રગટ થતા જોવા મળે છે જેનું યોગ્ય સ્થાન આ પદ્ધતિમાં જોવા મળે છે. સી.સી. માં નીચે આપેલ ચાર્ટની મદદથી વિષયોનું આલેખન કરી શકાય.

UNIVERSE OF SUBJECTS

Natural Science

Humanities

Social Science

Main Class (મુખ્ય વર્ગ)

Main Class (મુખ્ય વર્ગ)

Main Class (મુખ્ય વર્ગ)

Facets (મુખક)

Facets (મુખક)

Facets (મુખક)

Isolates (પૃથકો)

Isolates (પૃથકો)

Isolates (પૃથકો)

Sub Isolates (પેટા પૃથકો) Sub Isolates (પેટા પૃથકો) Sub Isolates (પેટા પૃથકો)

ડૉ. રંગનાથન દ્વારા જ્ઞાન વિશ્વના વિષયોનું આલેખન ત્રણ ભાગમાં કર્યું છે. પ્રથમ પ્રકૃતિ વિજ્ઞાન, માનવ વિદ્યાઓ, અને સમાજિક વિજ્ઞાનનો સમાવેશ કરે છે. આ ત્રણેય શાખાઓમાં મુખ્યત્વે મુખ્ય વર્ગ, મુખકો, પૃથકો અને પેટા પૃથકોમાં વિભાજિત થયેલાં હોય છે.

10.3. મૂળભૂત શ્રેણીઓ (Fundamentals Categories):

ડૉ. રંગનાથનના મત પ્રમાણે પાંચ મૂળભૂત શ્રેણીઓ જેવી કે, વ્યક્તિત્વ (Personality), વસ્તુ (Matter), વેગ (Energy), સ્થળ (Space) અને કાળ (Time) જેને આપણે PMEST કહીએ છીએ. કોઈ પણ વિષયનું વર્ગીકરણ કરવા માટે દરેક મુખકો સાથે સાથે બે કે બેથી વધુ મુખકો વિષયોમાં એક સાથે પ્રગટ થયેલા જોવા મળે છે. આ પાંચ મૂળભૂત શ્રેણીઓ તેના પ્રતીકો અને સંયોજક ચિહ્ન સાથે નીચે દર્શાવેલા ટેબલમાં ઘટતી જતી વ્યાપકતાનાં ક્રમમાં રજૂ કરી શકાય.

મૂળભૂત શ્રેણીઓ	મુખક માટેના પ્રતીકો	સંયોજક ચિહ્નોના નામ
કાળ	[T]	ઉલ્ટાવેલું અલ્પ વિરામ (‘)
સ્થળ	[S]	પૂર્ણ વિરામ (.)
વેગ	[E]	વિસર્ગ (:)
વસ્તુ	[M]	અર્ધ વિરામ (;)
વ્યક્તિત્વ	[P]	અલ્પ વિરામ (,)

વિષયનું વર્ગીકરણ વ્યાપકતા અને ગહનતાના આધારે કરી શકાય. ઘટતી જતી ગહનતાનો ક્રમ આપણે એક ઉદાહરણની મદદથી સમજીએ.

Classification of Books in Indian National Library in 2010

2010	[T]
India	[S]
Classification	[E]
Books	[M]
National Library	[P]

આ પાંચ મૂળભૂત શ્રેણીઓ આ પ્રમાણે છે:

1. **વ્યક્તિત્વ (Personality) :** આ મુખક વિષયનું હાર્દ નક્કી કરે છે. જેને મુખ્ય વર્ગ કે વિષયનું એક લક્ષણ ગણી શકાય. સી.સી.માં આ મુખકને ઉદાહરણ તરીકે સમજીએ.

English Language

P111

Hindi Literature

O152

ઉપરોક્ત બંને ઉદાહરણમાં વસ્તુ વ્યક્તિત્વ મુખક તરીકે અનુક્રમે English માટે 111 અને Hindi માટે 152 દર્શાવી શકાય.

2. **વસ્તુ (Matter):** આ મુખકને વિષયનો ગુણધર્મ કે વસ્તુ કે સામગ્રી તરીકે દર્શાવવામાં આવે છે. સી.સી.માં આ મુખકને ઉદાહરણ તરીકે સમજાવે.

Reference Books in Library 2; 47

Paintings on wood NQ; 1

ઉપરોક્ત બંને ઉદાહરણમાં વસ્તુ મુખક તરીકે અનુક્રમે Reference Books માટે 47 અને Wood માટે 1 અને તેને સંયોજક ચિહ્ન (;) થી જોડવામાં આવે છે.

3. **વેગ (Energy) :** આ મુખક કોઈ પણ વિષયની ક્રિયા, કાર્યક્ષમતા અને સમસ્યા નિર્દેશિત કરે છે. સી.સી.માં આ મુખકને ઉદાહરણ તરીકે સમજાવે.

Reference Services in National Library 213:7

Management of Foreign Banks X82105: 8

ઉપરોક્ત બંને ઉદાહરણમાં વેગ મુખક તરીકે અનુક્રમે Reference Services માટે 7 અને Management માટે 8 અને તેને સંયોજક ચિહ્ન (:) થી જોડવામાં આવે છે.

4. **સ્થળ (Space):** આ મુખક ભૌગોલિક ક્ષેત્ર જેમ કે દેશ, રાજ્ય, અને શહેર માટે નિર્દેશિત કરે છે. સી.સી.માં આ મુખકને ઉદાહરણ તરીકે સમજાવે.

Income Tax in India X724.44

Curriculum in USA T:2.73

ઉપરોક્ત બંને ઉદાહરણમાં સ્થળ મુખક તરીકે અનુક્રમે India માટે 44 અને USA માટે 73 અને તેને સંયોજક ચિહ્ન (.) થી જોડવામાં આવે છે.

5. **કાળ (Time):** આ મુખકને આડણ સહેલાઈથી સમજી શકીએ સમય આધારિત મિલેનિયમ, દાયકાઓ અને વર્ષમાં વિભાજિત કરી શકાય. સી.સી.માં આ મુખકને ઉદાહરણ તરીકે સમજાવે.

International Trade in 20th Century X:5.1'N

University Education in 1951 T4'N51

ઉપરોક્ત બંને ઉદાહરણમાં કાળ મુખક તરીકે અનુક્રમે 20th Century માટે N અને 11051 માટે N51 અને તેને સંયોજક ચિહ્ન (') થી જોડવામાં આવે છે.

10.4. વર્તુળ અને સ્તર (Rounds and Levels):

ડો. રંગનાથનને ત્યારબાદ સમજાયું કે આ પાંચ મૂળભૂત શ્રેણીઓમાંની ત્રણ (વ્યક્તિત્વ, વસ્તુ અને વેગ) એ કોઈ પણ આપેલ વિષયમાં એક કરતા વધારે વખત પ્રગટ

થઈ શકે છે. આના લીધે જે પદ્ધતિ વિકસિત થઈ જેને રંગનાથને વર્તુળ (Rounds) અને સ્તર (Level) તરીકે ઓળખાવી છે. જે વધતી જતી ગહનતાના ક્રમને જાળવી રાખે છે.

[P] [M] [E] થી પ્રથમ વર્તુળ (Round) બને છે. વેગ [E] એ વર્તુળ રચનાનું મુખ્ય છે. જેના વડે દ્વિતીય, તૃતીય વર્તુળ રચાય છે. એટલે કે વિષયમાં [P] [M] [E] પુનઃ સંભવી શકે. પ્રથમ [E] પછી મુખકોનું દ્વિતીય વર્તુળ શરૂ થાય છે. આ જ પ્રમાણે એક જ વર્તુળમાં [P] [M] પુનઃ સંભવી શકે છે. જેને સ્તર (Level) તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. જ્યારે [S] [T] માત્ર છેલ્લાં વર્તુળમાં જ આવી શકે છે.

10.4.1. વર્તુળોની અભિવ્યક્તિ (Manifestation of Rounds):

વર્તુળોએ વિષયના મુખકીય પૃથક્કરણમાં મૂળભૂત શ્રેણીઓનો ચક્રીય પુનરાવર્તન સૂચવે છે. રંગનાથન એવું ધારે છે કે [P] [M] [E] શ્રેણીઓ વર્ગિકમાં એક કરતા વધારે વખત પ્રગટ થયેલાં જોવા મળે છે. ખાસ કરીને વેગ [E]માં પુનરાવર્તન જોવા મળે છે. આ વેગનું બીજી અને ત્રીજી વાર પ્રગટતાને બીજો અને ત્રીજો વર્તુળ વેગ (Second and Third Rounds of Energy [2E] and [3E]) તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. જેમ કે L- Medicine માં રોગ (Diseases) એક વર્તુળમાં અને ઉપચાર (Treatment) બીજા વર્તુળમાં જોવા મળે છે. ઉદાહરણ તરીકે,

Title: Treatment of disease by Inject method

Class Number:L: 4:616

Where,

Main Class: **L- Medicine**

L[P]: [E][2P]: [2E][3P]

L [Organ]: [Problem] [Cause]: [Handling]

L [-]: [Disease] [-]: [Inject Method]

L [-]: [4] [-]: [616]

L: 4:616

ઉપરોક્ત ઉદાહરણમાં વેગનો પ્રથમ અને બીજો વર્તુળ તેમજ વ્યક્તિત્વમાં ત્રીજો વર્તુળ જોવા મળે છે.

તમારી પ્રગતિ ચકાસો

1. નીચે આપેલ ટાઈટલનાં વર્ગ સંખ્યાની રચના કરો:

a. Title: Treatment of eye disease

b. Title: Treatment of lungs disease

કોલન ક્લાસિફિકેશન પદ્ધતિ CCC 6th Edition - 1

Author એ વ્યક્તિત્વનું ત્રીજું સ્તર

His work એ વ્યક્તિત્વનું ચોથું સ્તર

ઉદાહરણ તરીકે,

Title: Saket- Maithili by Sharam Gupta (Born in 1884, 6th Book)

Class Number : O152, 1M84, 6

Where,

Main Class: **O- Literature**

O [P], [P2][P3], [P4]

O [Language], [Form] [Author], [Work]

O [Hindi], [Poetry] [1884], [6th Work]

O [152], [1][M84], [6]

O152, 1M84, 6

તમારી પ્રગતિ ચકાસો

2. નીચે આપેલ ટાઈટલનાં વર્ગ સંખ્યાની રચના કરો :

a. Othello by Shakespeare (Born in 1564)

b. Godan by Premchand (Born in 1880)

નોંધ: 1. તમારો જવાબ નીચે આપેલ જગ્યામાં લખો.

2. તમારો જવાબ યુનિટના અંતમાં આપેલ જવાબ સાથે ચકાસો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10.5. પદ્ધતિઓ અને વિશિષ્ટતાઓ (Systems and Specials):

જ્ઞાનવિશ્વના કેટલાંક ક્ષેત્રો એવાં છે કે જેની અંતર્ગત મુખ્ય વર્ગોમાં કેટલીક એવી પદ્ધતિઓ અને વિશિષ્ટતાઓ પ્રચલિત હોય છે. જેને એક વર્ગનું સ્વરૂપ આપી શકાય છે. એટલું જ નહીં પરંતુ તેની ઉપર વિપુલ પ્રમાણમાં સાહિત્ય પણ પ્રગટ થાય છે એટલે કે તેમને મુખ્ય વર્ગ તરીકે સ્થાન આપવાનું ન્યાયસંગત બની રહે છે.

10.5.1. પદ્ધતિઓ (Systems):

પરિસ્થિતિ વાતાવરણ અને પ્રકૃતિ માનવ વિચાર શક્તિ પર મહત્તમ અસર ઉપજાવતા પરિબળો છે પરિણામે અલગ-અલગ પરિસ્થિતિમાં જુદી-જુદી વિચારધારાઓ આકાર પામે છે આ પ્રમાણે અસ્તિત્વમાં આવેલ વિચારધારા ક્રમિક વિકાસ અને કાળ ક્રમે એક નિશ્ચિત પદ્ધતિનું સ્વરૂપ ધારણ કરે છે જેમ કે અર્થશાસ્ત્રમાં સમાજવાદી અર્થશાસ્ત્ર, સહકારી અર્થશાસ્ત્ર.

- L – Medicineમાં પદ્ધતિઓ આ પ્રમાણે જોવા મળે છે.
- LB Ayurveda
- LC Sidhha
- LD Unani
- LL Homeopathy
- LM Naturopathy

વર્ગ તરીકે જોઈએ તો, પદ્ધતિએ વિસ્તૃત સામાન્ય વર્ગ તરીકે ઓખવામાં આવે છે. કાળક્રમના પૃથકો સામાન્ય વર્ગની સાથે જોડાય ત્યારે પદ્ધતિમાં વિસ્તૃત મુખકનું નિર્માણ થાય છે. જેને આપણે આ પ્રમાણે સમજીએ.

Basic Class + Amplified Class= Amplified basic Class= Idea Plane

સામાન્ય વર્ગ+ વિસ્તૃત વર્ગ = વિસ્તૃત સામાન્ય વર્ગ= વિચાર સ્તર

Basic Class+ Amplified Isolate number= Amplified Basic Class
(Notational Plane)

સામાન્ય વર્ગ + વિસ્તૃત પૃથક નંબર = વિસ્તૃત સામાન્ય વર્ગ= સંજ્ઞાત્મક સ્તર
ઉદાહરણ તરીકે,

LB- Amplified Basic Class- વિસ્તૃત સામાન્ય વર્ગ

L (B) - Amplified Facet- વિસ્તૃત મુખક

ઉદાહરણ તરીકે,

Title: Naturopathy treatment

Class Number: LM: 4: 6

Where,

Main Class: **L- Medicine**

L [**System**], [P]: [E] [2P]: [2E][3P]

L [**System**], [Organ]: [Problem] [Cause]: [Handling]

L [**Naturopathy**], [-]: [Disease] [-]: [Treatment]

L [**LM**], [-]: [4] [-]: [6]

LM: 4: 6

સી.સી.માં આ પદ્ધતિઓ અને મુખ્ય વર્ગની સાથે વ્યક્તિત્વ સ્વરૂપમાં સ્થાન આપવામાં આવેલ છે.

10.5.2. વિશિષ્ટતાઓ (Specials):

આધુનિક સમયમાં અનેક વિષયોના જુદા જુદા ક્ષેત્રોમાં વિશેષ અધ્યયન અને સંશોધન પ્રચલિત છે પરિણામે તેમાં વિશિષ્ટીકરણ થતું જાય છે જેમ કે, L – Medicine અને C- Physics માં વિશિષ્ટતાઓ જોવા મળે છે.

L9A Specials

C9A- Specials

L9B Embryo

C9B1- Molecular ray

L9C Child

C10B2- Atom

L9D Adolescent

L9E Old Age

સી.સી.માં વિશિષ્ટતાઓ દર્શાવવા માટે વિશેષ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

વિશિષ્ટતા સાથેના વર્ગ નંબર રચવા માટે નીચે જણાવેલ સૂચનાઓને અનુસરવાનું રહે છે.

1. મુખ્ય વર્ગના વ્યક્તિત્વના પ્રથમ સ્તરના સ્વરૂપમાં પ્રયોગ થાય છે

2. વિશિષ્ટતાનું સ્થાન પદ્ધતિ પછી આવે છે.

ઉદાહરણ તરીકે,

Title: Export of Small Scale Industry

Class Number: X9B, 8 (A): 545

Where,

Main Class: **X- Economics**

X [**Specials**], [P]: [E] [2P]

X [**Specials**], [Business]: [Problem]

X [**Small Scale**], [Industry]: [Export]

X [**X9B**], [8 (A)]: [545]

X9B, 8 (A): 545

Systems and specials બંને ઉદાહરણ તરીકે,

Title: Homoeopathy treatment of digestive organs of children

Class Number : LL, 9C, 2: 4: 6

Where,

Main Class: **L- Medicine**

L [**System**], [**Special**],[P]: [E], [2P]: [2E][3P]

L [**System**], [**Special**],[Organ]: [Problem] [Cause]: [Handling]

L [**Homoeopathy**], [**Child**], [Digestive Organ]: [Disease] [-]:
[Treatment]

L [**LL**], [**L9C**], [2]: [4] [-]: [6]

LL, 9C, 2: 4: 6

જેમાં, LL -Homoeopathy જે પદ્ધતિ તરીકે અને L9C- children જે વિશિષ્ટતા તરીકે જોવા મળે છે.

તમારી પ્રગતિ ચકાસો

3. નીચે આપેલ ટાઈટલનાં વર્ગ સંખ્યાની રચના કરો:

a. Ayurvedic Cure

b. Gynecology according to Siddha System

નોંધ: 1. તમારો જવાબ નીચે આપેલ જગ્યામાં લખો.

2. તમારો જવાબ યુનિટના અંતમાં આપેલ જવાબ સાથે ચકાસો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10.6 સામાન્ય પૃથકો (Common Isolates):

સામાન્ય પૃથકની વ્યાખ્યા આપતા ડો. રંગનાથન જણાવે છે કે, ‘બધા જ કે બહુસંખ્યક વર્ગોના પક્ષોમાંથી કોઈ પણ વિષય સાથે જે સંલગ્ન થઈ શકતા હોય, જેના

અલગ સમંકથી એક જ પ્રકારનો અર્થ સ્પષ્ટ થતો હોય કે એક જ પ્રકારની કલ્પના વ્યક્ત થતી હોય તથા જે વર્ગ સમંકમાં હમેશ એક જ પ્રકારનું કાર્ય કરતા હોય તેને સામાન્ય પૃથક કહેવામાં આવે છે.

સામાન્ય પૃથકો બે પ્રકારના હોય છે:

10.6.1. અગ્રગામી સામાન્ય પૃથકો (Anteriroizing Common Isolates (ACI))

જે સામાન્ય પૃથકો વર્ગિકમાં કોઈ પણ પ્રકારના સંયોજક ચિહ્ન વગર લાગે છે તેને ACI તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. વળી, ACI જે વર્ગિકને લાગ્યા હોય તે વર્ગિકનું સ્થાન મૂળ વર્ગિકની પહેલા આવે છે. જેમ કે કોલન ક્લાસિફિકેશન માં v-Histroy અને 2- Library Science છે. અહીં, 2v એટલે કે Histroy of Library Science.

ACI ના ત્રણ પેટા પ્રકારો છે:

10.6.1.1. સ્થળ પહેલાં આવતા સામાન્ય પૃથકો (Applicable before space facet)

સ્થાન મુખક પહેલા આવતા સામાન્ય પૃથકો જેવા કે,

Number	Term	Facet Formula
a	Bibliography	a [T]
c	Concordance	
d	Table	
e	Formula	
f	Atlas	f [T]
k	Cyclopedia	k [P], [P2]
m	Periodicals	m [P], [P2]
n	Serials	n [P], [P2]
p	Conference proceedings	p[P], [P2]
v	History	v [S], [T]
w	Biography	
	General	w [S], [T]
	Individual	w [P]
	Autobiography	w [P], 1
	Ana	w [P], 2
	Letters	w [P], 4

x	Works General Individual	x [S], [T] x [P]
y1	Programme of Instruction	Same as for w
y2	Syllabus	"
y3	Symposia	"
y4	Scope	"
y7	Case study	"
y8	Digest	"

ઉદાહરણ તરીકે,

Title: Biography of Dr. S. R. Ranganathan (Birth 1892)

Class Number: 2wM92

Where,

Main Class: 2- Library Science

2 [P]; [M]: [E] [2P][ACI].[S][T]

2 [Library];[Material]: [Problem].[ACI]. [Space][Time]

2 [-]; [-]. [-][Biography]. [-][1892]

2 [-]; [-][w] [-][M92]

2wM92

તમારી પ્રગતિ ચકાસો

4. નીચે આપેલ ટાઇટલનાં વર્ગ સંખ્યાની રચના કરો:
- Dictionary of Library Science
  - Dictionary of Library Classification
  - Dictionary of Colon Classification
  - Bibliography on Shakespeare brought up to 1981
  - Geographical Atlas (1970)
  - Herald of Library Science, India 1962+

તમારી પ્રગતિ ચકાસો

5. નીચે આપેલ ટાઈટલનાં વર્ગ સંખ્યાની રચના કરો:

- a. India's Population Statistics of 1981
- b. Indian Economics Tables started in 1970

નોંધ: 1. તમારો જવાબ નીચે આપેલ જગ્યામાં લખો.
2. તમારો જવાબ યુનિટના અંતમાં આપેલ જવાબ સાથે ચકાસો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10.6.1.3. સમય મુખક પછી આવતા સામાન્ય પૃથકો
(Applicable After time facet)

s	Statistics (if stray)	v	Source material
t	Commission report	v5	Literature
t4	Survey	v6	Traditions
t5	Plan	v7	Archaeology,etc (as in V History)
t6	Ideal	v8	Archive (as in V History)

ઉદાહરણ તરીકે,

Title: Report on the Advisory committee on Libraries (India, 1957)

Class Number:2.44N57t

Where,

Main Class: 2- Library Science

2 [P]; [M]:[E] [2P]. [S][T][ACI]

2 [Library]; [Material]: [Problem]. [Space] [Time] [ACI]

2 [-]; [-].[India] [1957] [Commission report]

2 [-]; [-]. [44] [N57] [t]

2.44N57

તમારી પ્રગતિ ચકાસો:

6. નીચે આપેલ ટાઈટલનાં વર્ગાંક સંખ્યાની રચના કરો:

a. Title: Survey of Public Libraries in Gujarat, 1972

b. Title: Survey of Agriculture Libraries in India, 19810

નોંધ: 1. તમારો જવાબ નીચે આપેલ જગ્યામાં લખો.

2. તમારો જવાબ યુનિટના અંતમાં આપેલ જવાબ સાથે ચકાસો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....

10.6.2. અનુગામી સામાન્ય પૃથકો (Posterioizing Common Isolates (PCI)

અનુગામી સામાન્ય પૃથકોનાં નીચે મુજબના બે પેટા પ્રકારો છે. તેમજ તેનો પ્રયોગ જે તે સંયોજક ચિહ્ન સાથે કરવામાં આવે છે અને જેને PCI લાગ્યા હોય તેનું સ્થાન મૂળ વિષય પછી આવે છે.

10.6.2.1. વ્યક્તિત્વ કક્ષાએ આવતા અનુગામી સામાન્ય પૃથકો (Personality - PCI)

જેમાં, [CI], [P], [P2]:[E]

b Profession	f2 Observational
d Institution	f3 Experimenting
e Educational	f4 Discussional
e2 Lower	f7 Yogic
e4 Higher	g Learned society
f Investigating	h Industrial body
	k Commercial body
	w Administrative Dept. of Government

Title: Medical Profession in India

Class Number: Lb. 44

Where,

Main Class: **L- Medicine**

L [PCI], [P]: [E][2P]: [2E][3P].[S]

L [PCI], [Organ]: [Problem][Cause]: [Handling]. [Space], [PCI]

L [Profession], [-]: [-][-]: [-]. [India]

L [b], [-]: [-][-]: [-], [44]

Lb. 44

ઉદાહરણ તરીકે,

Title: Literary Criticism

Class Number: O: g

Where,

Main Class: O- Literature

O [P], [P2] [P3], [P4]: [PCI]

O [Language], [Form] [Author], [work]: [PCI]

O [-], [-] [-], [-]: [Criticism]

O [-], [-] [-], [-]: [g]

O: g

તમારી પ્રગતિ ચકાસો

8. નીચે આપેલ ટાઈટલનાં વર્ગાક નંબરની રચના કરો:

- Experiments on the velocity of Ultra violate light
- Research in Colon Classification
- Survey for Cycle Exports

નોંધ: 1. તમારો જવાબ નીચે આપેલ જગ્યામાં લખો.

2. તમારો જવાબ યુનિટના અંતમાં આપેલ જવાબ સાથે ચકાસો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

સામાન્ય પૃથાકોના આ પ્રકારો અને તેનું કાર્ય જોતાં કોલન ક્લાસિફિકેશનની આ પાંચ વિશેષતાઓ પૈકીની Space Isolate અને Time Isolateની વિશેષતાઓનો ઉપયોગ પણ સામાન્ય પૃથકની જેમ જ કરવામાં આવે છે.

કોલન ક્લાસિફિકેશનમાં ઉપર જણાવ્યા મુજબ પાંચ પ્રકારના સામાન્ય પૃથકો આપ્યા છે. તેમજ તે માટે નાના મૂળાક્ષરો તથા અંકોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

10.7. સંશ્લેષ સંબંધ (Phase Relation):

આધુનિક વિજ્ઞાન યુગમાં માનવીની અભિરુચિઓ તથા કાર્ય પદ્ધતિનો વિકાસ ખૂબ જ ઝડપથી થઈ રહ્યો છે આજે એ આવશ્યક નથી રહ્યું કે રસાયણશાસ્ત્રી માત્ર રસાયણશાસ્ત્રનાં સિદ્ધાંતોમાં રસ દાખવે. વિષયોના અન્યોન્ય સંબંધો તથા આધારોને કારણે કોઈ પણ વિશેષણ પાસે તેના વિષયને આનુસંગિક અન્ય વિષયની માહિતી હોવાનું પણ આવશ્યક બન્યું છે આમ માંગની જટિલતાઓ અને વિષયો અન્યોન્ય આધારિત બનવાના કારણે અનેક સચુંકત વિષયોની રચના અસ્તિત્વમાં આવે છે. આ સચુંકત વિષયો બે કે બેથી વધુ વિષયોના પારસ્પરિક સંબંધો પર આધારિત હોય છે. ડો. રંગનાથને સી.સી.માં આ સંભવિત પારસ્પરિક સંબંધોનું સ્પષ્ટ વિવેચન કરી તેના વર્ગીકરણ માટે વિશિષ્ટ સિદ્ધાંતો રજૂ કર્યા છે જેને સંશ્લેષ સંબંધો કે વિષયાંગ સંબંધો તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

કોલન ક્લાસિફિકેશનમાં વિષયોના પાંચ પ્રકારો તેમજ ત્રણ કક્ષાઓ ધરાવે છે

1. સામાન્ય સંબંધ
2. દ્રષ્ટિકોણ સંબંધ
3. તુલનાત્મક સંબંધ
4. વિભેદાત્મક સંબંધ
5. પ્રભાવાત્મક સંબંધ

1. સામાન્ય સંબંધ

આલેખાયેલ આ બંને વિષયોનું જ્યારે સમાન મહત્ત્વ હોય એટલે કે કોઈપણ વિષય વધારે કે ઓછો મહત્ત્વનો ન હોય ત્યારે તે બંને વચ્ચેનો સંબંધ સામાન્ય સંબંધ કહેવાય

2. દ્રષ્ટિકોણ સંબંધ

બે વિષયોમાંથી એક મુખ્ય વિષય હોય અને બીજો એ વિષયના દ્રષ્ટિકોણને સ્પષ્ટ કરતો હોય એટલે કે કોઈ વિશેષ વિવેચન કોઈ વિશિષ્ટ કે ઉદ્દેશ્યથી કરવામાં આવે તે દ્રષ્ટિકોણ સંબંધ છે

3. તુલનાત્મક સંબંધ

કોઈ બે વર્ગોની તુલના દર્શાવતો સંબંધ તે તુલનાત્મક સંબંધ કહેવાય.

4. વિભેદાત્મક સંબંધ

કોઈ બે વિષયમાં માત્ર ભેદ કે અંતર દર્શાવવામાં આવેલ હોય તે બે ભેદ છે

5. પ્રભાવાત્મક સંબંધ

જ્યારે બે વિષયોમાંથી એક વિષયનો પ્રભાવ અન્ય વિષય ઉપર દર્શાવવામાં આવ્યો હોય ત્યારે તે પ્રભાવાત્મક સંબંધ છે.

આ પાંચ પ્રકારના સંબંધો મુખ્ય વર્ગો, મુખકો અને પંક્તિઓમાં હોય છે

1. અંતર વર્ગ સંબંધ
2. અંતર મુખક સંબંધ
3. અંતર પંક્તિ સંબંધ

કોલન ક્લાસિફિકેશનની છઠ્ઠી આવૃત્તિમાં આ સંબંધો દર્શાવવા માટે નીચે મુજબના પ્રતીકોનો પ્રયોગ કરવામાં આવ્યો છે.

આંતર વર્ગ, આંતર મુખક અને આંતર પંક્તિ વચ્ચેનાં સંબંધો

Intra-Array	Intra-Facet	Phase	Nature of Relation
t	j	a	General (સામાન્ય)
u	k	b	Bias (દ્રષ્ટિકોણ)
v	m	c	Comparison (તુલનાત્મક)
w	n	d	Difference (વિભેદાત્મક)
y	r	g	Influencing (પ્રભાવાત્મક)

10.7.1. અંતર વર્ગ સંબંધ (Intra Phase Relation)

આ પ્રકારના સંબંધમાં બે કે બેથી વધુ મુખ્ય વર્ગો વચ્ચેનો સંબંધ અપેક્ષિત થતો હોય છે.

ઉદાહરણ તરીકે,

A. General relation: Political Science and Economics W0aX

B. Bias relation: Economics for Politicians	W0bX
C. Comparison relation: Political Science compare to Economics	W0cX
D. Difference relation: Difference between Political Science and Economics	W0dX
E. Influencing relation: Influence of Economics on Political Science	W0gX

10.7.2. અંતર મુખક સંબંધ (Intra Facet Relation)

જ્યારે કોઈ પણ વિષયના એક મુખ્ય વર્ગના મુખકના પૃથકો વચ્ચેના સંબંધ પ્રસ્થાપિત થતો હોય છે તેવા સંબંધોને આંતર મુખક સંબંધો કહેવામાં આવે છે.

ઉદાહરણ તરીકે,

A. General relation: Trends in Morphology and Physiology	G: 20j3
B. Bias relation: Physiology for Pathologist	G: 30k4
C. Comparison relation: Morphology Compared to Physiology	G: 20m3
D. Difference relation: Difference between Morphology and Physiology	G: 20n3
E. Influencing relation: Influence of Morphology on Physiology	G: 30r2

10.7.3. અંતર પંક્તિ સંબંધ (Intra- Array Relation):

જ્યારે એકજ મુખકના બે અંક પંક્તિય સંબંધો હોય ત્યારે તે આંતર પંક્તિ સંબંધ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

ઉદાહરણ તરીકે,

A. General relation: Relation between district and city libraries	2210t22
B. Bias relation: Lok Sabha bais to Rajya Sabha	V32 0v 1
C. Comparison relation: Comparison between rural and urban folk	Y310v3
D. Difference relation: Difference between education for deaf and blind	T670w8
E. Influencing relation: Influence of Tamil on Malayalam Literature	O320y1

બે વિષયો, મુખકો, અને પંક્તિ વચ્ચેનાં ઉપરોક્ત સંબંધો '0' (શૂન્ય) સંયોજક ચિહ્ન વડે દર્શાવવામાં આવે છે. સંશ્લેષ સંબંધ ધરાવતા વિષયો, મુખકો કે પંક્તિને જોડવા માટે નીચે મુજબના ક્રમને અનુસરવામાં આવે છે.

1. સામાન્ય, તુલનાત્મક, અને વિભેદાત્મક સંબંધો: જે વિષય કોઠામાં પ્રથમ આપવામાં આવેલ હોય તેને પ્રથમ સ્થાન આપવામાં આવે છે.
2. દ્રષ્ટિકોણ સંબંધ: કોઈ પણ દ્રષ્ટિકોણ અથવા ઉદ્દેશ્યથી જે વિષયનું આલેખન થયું હોય તે વિષયને પ્રથમ સ્થાન આપવામાં આવે છે.
3. પ્રભાવાત્મક સંબંધ: પ્રભાવિત વિષયને પ્રભાવ વર્ગથી પ્રથમ સ્થાન આપવામાં આવે છે.

તમારી પ્રગતિ ચકાસો

10. નીચે આપેલ ટાઈટલનાં વર્ગાંક નંબરની રચના કરો:

- a. Relation between Botany and Zoology
- b. Statistics for Physics
- c. Economic relation between India and France
- d. Hinduism compare with Buddhism
- e. Difference between character and temperament
- f. Influence of rural folk on urban folk

નોંધ: 1. તમારો જવાબ નીચે આપેલ જગ્યામાં લખો.

2. તમારો જવાબ યુનિટના અંતમાં આપેલ જવાબ સાથે ચકાસો.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
 .....
 .....

10.8. યુક્તિઓ (Devices)

દ્વિબિંદુ વર્ગીકરણ પદ્ધતિ એ વર્ગનું નિર્માણ કરવા માટે ચોક્કસ પ્રમાણ અને નિયમો પૂરા પાડે છે એસ. આર રંગનાથન વધારે બનાવી છે યુક્તિઓની મદદથી સ્વાગત જોવા મળે છે આ યુક્તિઓનો ઉપયોગ કરવા માટે પ્રયોજવામાં આવે છે તે આ પ્રમાણે છે

1. કાળ યુક્તિ
2. ભૌગોલિક યુક્તિ
3. વિષય યુક્તિ
4. સ્વયમ છાયા યુક્તિ
5. સ્મૃતિ સહાયકતા યુક્તિ
6. વર્ણાનુક્રમ યુક્તિ

10.8.1. કાળ યુક્તિ

વિષયનાં વર્ગમાં કાળની વિશેષતા દ્વારા પણ સૂક્ષ્મતા પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. આ કાળ યુક્તિમાં યોગ્ય કાળ પૃથક્કના નંબરનો ઉપયોગ કરી વર્ગનું વધુ પેટા વિભાજન કરી શકાય તે સમાયેલું છે. જે કાળ વિભાજન કરવામાં કાર્યક્ષમ બનાવે છે. આ યુક્તિનો પ્રયોગ વિસ્તૃત રીતે કરવામાં આવ્યો છે.

યુક્તિ તરીકે કાળ પૃથક સંજ્ઞાનો પ્રયોગ કરતી વખતે તેના સંયોજક ચિહ્નની આવશ્યકતા રહેતી નથી.

ઉદાહરણ તરીકે,

Title: Shakespeare's Hamlet

Class Number: O111, 2J64, 51

Title: Kalidas

Class Number: O15, 2D40

Title: Bernard Shaw (Born in 1856)

Class Number: O111, 2M56

10.8.2. ભૌગોલિક યુક્તિ:

વિષય વિસ્તાર માટે ભૌગોલિક પૃથકોની લેવામાં આવેલ સહાયને ભૌગોલિક

યુક્તિ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. દરેક ભૌગોલિક પંક્તિના વર્ગમાં સમાંતર ક્રમ સુનિશ્ચિત થયેલા હોય છે. જે આપણને મદદરૂપ બને છે.

યુક્તિ તરીકે, સ્થળ પૃથક સંજ્ઞાનો પ્રયોગ કરતી વખતે સંયોજક ચિહ્નની આવશ્યકતા રહેતી નથી.

ઉદાહરણ તરીકે,

Title: Function of Indian Prime Minister up to 1960-

Class Number: V44, 21: 3' N7

Title: Commercial Banks in India

Class Number: X 625.44

10.8.3. વિષય યુક્તિ

વિષય યુક્તિનો ઉપયોગ કોઈ પણ મુખ્ય વર્ગમાં અન્ય વિષયના વર્ગાક્રમનું ઉપયોગ કરવામાં આવે તેને વિષય યુક્તિ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. આ યુક્તિના સંકલિત વર્ગોએ કોઈ પણ પંક્તિમાં સમાવિષ્ટ થયેલા જોવા મળે છે. આ યુક્તિના વર્ગો સામાન્ય રીતે અનુસૂચિમાં અથવા તો નિયમોમાં નિર્દેશિત થયેલા હોય છે.

ઉદાહરણ તરીકે,

Title: Calculating Machine તૈયાર વર્ગાક આપેલ છે.

Class Number: M (B1)

અહીં,

M: Useful Arts

B1: Mathematics

વિષય યુક્તિ દર્શાવવા માટે () કોંસની અંદર વિષયનો નંબર મૂકવામાં આવે છે.

Title: Teaching Algebra at Secondary level

Class Number: T2:3 (B1)

10.8.4. સ્વયં છાયા યુક્તિ

સ્વયં છાયા એ કોઈ એક વસ્તુને બીજી વસ્તુ પર લાદવામાં આવે અથવા તો મૂકવામાં આવે તેને સ્વયં છાયા યુક્તિ કહેવામાં આવે છે.

સ્વયં છાયા યુક્તિમાં બે વસ્તુઓ સમાયેલી છે:

- મુખકની અંદરનો એક નંબર એ જ મુખકના બીજા નંબર સાથે જોડાયેલો હોય
- સાથે તેના હેતુ માટે વિશિષ્ટ સંયોજક ચિહ્ન પસંદ કરવામાં આવે છે

બે મુખકો શિડ્યુલમાં અલગ અલગ રીતે રજૂ થયેલા હોય અને બંને મુખકોને જોડવા માટે સંયોજક ચિહ્ન (-) હાઈફન દ્વારા જોડી રજૂ કરવામાં આવે છે

ઉદાહરણ તરીકે,

Title: Urban Youth

Class Number: Y12-33

Title: Veins of Arms

Class Number: L36-163

10.8.5. સ્મૃતિ સહાયક યુક્તિ

આધુનિક વર્ગીકરણ પદ્ધતિમાં સ્મૃતિસહાયક સંજ્ઞાનું મહત્ત્વ સ્પષ્ટ કરતાં બર્વિક્ સેયર્સ જણાવે છે કે આધુનિક વર્ગીકરણમાં સર્વ સામાન્ય ગુણ તે સંજ્ઞાની સ્મરણ સહાયકતા છે. સંજ્ઞાની સ્મરણ સહાયકતા વર્ગીકાર (Classifier) માટે અત્યંત મહત્ત્વની છે. તેને વારંવાર કોઠાઓ કે સૂચિનાં પાનાં ફેરવવાનાં રહેતાં નથી.

સી.સી. માં ભાવાત્મક સ્મૃતિ સહાયકતાનો ઉપયોગ વિપુલ પ્રમાણમાં કરવામાં આવ્યો છે. જેમ કે,

અંક 1 માટે એકતા, પરમેશ્વર, વડો, અધિકારી, વિશ્વ, વિકાસક્રમમાં પ્રથમ વગેરે

બાળમનોવિજ્ઞાન	S1
વિશ્વઈતિહાસ	V1
અંક 2 માટે સમતલ, આકાર, રચના, બંધારણ વગેરે	
ભારતીય બંધારણ	V2:2
માનવશરીર રચના	L:2
અંક 3 માટે સ્થળ, ધનાકાર, પૃથક્કરણ વગેરે	
ધનભૂમિતિ	B633
જીવ- ઈન્દ્રિય વિજ્ઞાન	G:3
અંક 4 માટે ઉષ્ણતા, નિદાન, રોગ, પરિવહન વગેરે	
વનસ્પતિ રોગો	I:4
માનવ રોગો	L:4
અંક 5 માટે વેગ, પ્રકાશ, જળ, સ્ત્રી વગેરે	
સ્ત્રી સમાજ	Y15
સ્ત્રી કેળવણી	T55
અંક 6 માટે સૂક્ષ્મ, ગૂઢ, અસામાન્ય વગેરે	
અસામાન્ય મનોવિજ્ઞાન	S6

અસામાન્ય માટે કેળવણી	T6
અંક 7 માટે વ્યક્તિત્વ, હિસાબ, મૂલ્ય વગેરે	
માનવ વ્યક્તિત્વ	T:7
વનસ્પતિ વ્યક્તિત્વ	I:7
અંક 8 માટે પ્રવાસ, વ્યવસ્થા વગેરે	
ગ્રંથાલય વ્યવસ્થા	2:8
શૈક્ષણિક વ્યવસ્થા	T:8

10.8.6. વર્ણાનુક્રમ યુક્તિ

જો કોઈ પંક્તિમાં કેન્દ્રબિંદુ અને સ્પષ્ટ કરવા અનુવર્ણકમ યુક્તિનો પ્રયોગ કરવામાં આવે તો અસીમિત સંખ્યામાં પંક્તિઓ મેળવી શકાય. આ યુક્તિમાં પૃથકના પેટા વિભાજન અથવા તો કોઈ તત્વનાં મોટા કેપિટલ મૂળાક્ષરો જેમાં પ્રથમ મૂળાક્ષર અથવા પ્રથમ બે કે ત્રણ મૂળાક્ષરોનો ઉપયોગ સમાયેલો છે. આ યુક્તિમાં જે યોગ્ય નામો અમલમાં લેવામાં આવ્યા છે તે નામો આંતરરાષ્ટ્રીય ક્ષેત્રે સ્વીકારવામાં આવ્યા હોય છે.

ઉદાહરણ તરીકે,

Title: Hero Cycle

Class Number: D5125H

Title: Basmati Rice

Class number: J381B

Title: Dasehari Mango

Class Number: J3751D

Title: Travel of Udaipur

Class Number: U447183U

આ પ્રમાણે વિવિધ યુક્તિઓના પ્રયોજનથી વર્ગકારને સ્વાયત્તતા આપીને તત્કાલીન સમસ્યાઓનું સમાધાન તેના યોગ્ય સ્વરૂપમાં હલ કરી શકે છે.

10.9 સારાંશ (Summary)

આ યુનિટની અંદર અનુસૂચિઓ અને કેટલીક પદ્ધતિઓ પ્રસ્તુત કરવામાં આવી છે.

આ યુનિટમાં નીચે જણાવ્યા પ્રમાણેના મુખ્ય મુદ્દાઓની ચર્ચા કરવામાં આવી છે.

1. સીસી માં વર્ગ નંબરની રચનાની સાથે વિષયમાં આવેલ પાંચ મૂળભૂત શ્રેણીઓ તેમજ વર્તુળ અને સ્તરોનું નિર્દેશન કરવામાં આવ્યું છે.

2. બે પ્રકારના સામાન્ય પૃથકો જે ACI અને PCI ની ઉદાહરણો સહિત સમજૂતી આપવામાં આવી છે.
3. વિશિષ્ટતાઓ અને પદ્ધતિઓની સમજણ વિવિધ ઉદાહરણો સાથે આપવામાં આવી છે.
4. જટિલ વિષયોના વર્ગીકરણ માટે સંશ્લેષ સંબંધો વધારે મહત્વના છે. ત્રણ પ્રકારના સંશ્લેષ સંબંધો કે જેમાં આંતર વર્ગ, મુખક અને પક્તિનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.
5. વર્ગકારની સ્વાયત્તા માટે સીસીમાં વિવિધ યુક્તિઓ આપવામાં આવેલી છે જે યુક્તિઓને પણ ઉદાહરણો સહિત સમજાવી છે.

10.10 તમારી પ્રગતિ ચકાસોના ઉત્તરો (Answer the Self Check Exercise)

---

1. a. **Title:** Treatment of eye disease

Class Number: L185: 4:6

Where,

Main Class: **L- Medicine**

L [P]: [E] [2P]: [2E][3P]

L [Organ]: [Problem] [Cause]: [Handling]

L [Eye]: [Disease] [-]: [Treatment]

L [185]: [4] [-]: [6]

L185: 4:6

b. **Title:** Treatment of lung disease

Class Number: L45:4:6

Where,

Main Class: **L- Medicine**

L [P]: [E] [2P]: [2E][3P]

L [Organ]: [Problem] [Cause]: [Handling]

L [Lungs]: [Disease] [-]: [Treatment]

L [45]: [4] [-]: [616]

L45: 4:6

2. a. **Title:** Othello by Shakespeare (Born in 1564)
Class Number: O111, 2J64

Where,

Main Class: **O- Literature**

O [P], [P2] [P3], [P4]

O [Language], [Form] [Author], [Work]

O [English], [Drama] [1564], [-]

O [111], [2][J64], [-]

O111, 2J64

- b. **Title:** Godan by Premchand (Born in 1880)

Class Number: O152, 3M8

Where,

Main Class: **O- Literature**

O [P], [P2] [P3], [P4]

O [Language}, [Form] [Author], [Work]

O [Hindi], [Fiction] [1880], [-]

O [152], [3][M8], [-]

O 152, 3M8

3. a. **Title:** Ayurvedic Cure

Class Number: LB: 4: 6

Where,

Main Class: **L- Medicine**

L [System], [Special], [P]: [E] [2P]: [2E][3P]

L [System], [Special], [Organ]: [Problem] [Cause]: [Handling]

L [Ayurveda], [-], [-]: [Disease] [-]: [Treatment]

L [LB], [-], [-]: [4] [-]: [6]

LB: 4: 6

b. Title: Gynecology according to Siddha System

Class Number: LC, 9F, 4: 6

Where,

Main Class: **L- Medicine**

L [System], [Special], [P]: [E] [2P]: [2E][3P]

L [System], [Special], [Organ]: [Problem] [Cause]: [Handling]

L [Siddha], [Female], [-]: [Disease] [-]: [Treatment]

L [LC], [L9F], [-]: [4] [-]: [6]

LC, 9F: 4: 6

4	a. Dictionary of Library Science	2k
	b. Dictionary of Library Classification	2:51k
	c. Dictionary of Colon Classification	2: 51N3k
	d. Bibliography on Shakespeare brought up to 1981	O111, 2J64aN81
	e. Geographical Atlas (1970)	UfN7
	f. Herald of Library Science, India 1962+	2m44, N62

5. a. **Title:**India's Population Statistics of 1981

Class Number: Y:5.44sN81

Where,

Main Class: **Y- Sociology**

Y [P]: [E] [2P]: [2E] [3P]. [S][ACI][T]

Y [Group]: [Problem]: [Secondary Problem] [ACI] [T]

Y[-]: [Population]: [-] [India] [Statistics][1981]

Y[-]: [5]: [-]. [44] [s][N81]

Y: 5.44sN81

b. Indian Economics Tables started in 1970

Class Number: X.44dN7

Where,

Main Class: **X- Economics**

X [P]: [E] [2P]. [S][ACI][T}

X [Business]: [Problem]. [S][ACI] [T]

X [-]: [-]. [India] [Table][1970]

X [-]: [-]. [44] [d][N7]

X.44dN7

6. a. Title: Survey of Public Libraries in Gujarat, 11072

Class Number: 22.443661 N72t4

Where,

Main Class: 2- Library Science

2 [P]; [M]: [E] [2P]. [S] [T][ACI]

2 [Library]; [Material]: [Problem]. [Space] [Time] [ACI]

2 [Public Library]; [-] :[-] .[Gujarat] [1972][Survey]

2 [2]; [-] :[-]. [443661] [N72] [t4]

22.44361N72t4

b. Title: Survey of Agriculture Libraries in India, 1981

Class Number: 24(J).44N81t4

Where,

Main Class: 2- Library Science

2 [P]; [M]: [E] [2P]. [S] [T][ACI]

2 [Library]; [Material]: [Problem]. [Space] [Time] [ACI]

2 [Special Agriculture]; [-]. [India] [1981][Survey]

2 [4 (J)]; [-]. [44] [N81] [t4]

24(J).44 N81t4

7. a. Title: Profession of Homeopathy in India

Class Number: LL.44b

Where,

Main Class: **L- Medicine**

L [P]: [E], [2P]: [2E][3P].[S], [PCI]

L [System], [Organ]: [Problem], [Cause]: [Handling]. [Space], [PCI]

L [Homeopathy][-]: [-], [-]: [-]. [India], [Profession]

L [LL], [-]: [-], [-]: [-]. [44], [b]

LL.44b

b. Title: Institution of Bankers in India (1901)

Class Number: X62.44,dN01

Where,

Main Class: **X- Economics**

X [P]: [E] [2P]. [S][PCI][T]

X [Business]: [Problem]. [S],[PCI] [T]

X [Bank]: [-]. [India], [Institution] [11001]

X [62]: [-]. [44] [d][N01]

X62.44,dN01

8. a. Title: Experiments on the velocity of Ultra violet light

Class Number: C52: 21:f3

Where,

Main Class: C- Physics

C5: Light, Radiation

C5 [P]: [E] [2P]: [PCI]

C5 [Wave Length], [Problem]: [PCI]

C5 [Ultra Violet]: [Velocity]: [Experiment]

C5 [2]: [21]: [f3]

C52: 21: f3

b. Title: Research in Colon Classification
Class Number: 2: 51N3: f

Where,

Main Class: 2- Library Science

2 [P]; [M]: [E] [2P]: [PCI]

2 [Library]; [Material]: [Problem] [T]: [PCI]

2 [-]; [-] :[Classification] [11030]: [Research (Investigation)]

2 [-]; [-]:[51] [N3]: [f]

2: 51N3: f

c. Title: Survey for Cycle Exports
Class Number: X8 (D5125): 545: U

Where,

Main Class: **X- Economics**

X [P]: [E] [2P]: [PCI]

X [Business]: [Problem]: [PCI]

X [Industry (Cycle)]: [Exports]: [Survey]

X [8 (D5125)]: [525]: [u]

X8 (D5125):545: U

10. a. Title: Relation between Botany and Zoology
Class Number: **I0aK**
- b. Statistics for Physics
Class Number: **B280bC**
- c. Title: Economic relation between India and France
Class Number: **X.440j73**
- d. Title: Hinduism compare with Buddhism
Class Number: **Q20m4**
- e. Title: Difference between character and temperament
Class Number: **S: 740w5**
- f. Title: Influence of rural folk on urban folk
Class Number: **Y310y3**

10.11 ચાવીરૂપ શબ્દો (Key Words)

Common Isolate (સામાન્ય પૃથકો) : આ પૃથક છે જે બધા જ મુખ્ય વર્ગોમાં સામાન્ય રીતે જોવા મળે છે.

Facet (મુખક) : એક મૂળભૂત શ્રેણીઓના આધારે પૃથકોમાં જૂથ તરીકે ઓળખાય છે.

Isolate Idea (પૃથક વિચાર) : પાંચ મૂળભૂત શ્રેણીઓમાંનું એક કે જેમાં એક એકમ તરીકે વિચારનું નિદર્શન કરે છે.

Phase Relation (સંશ્લેષ સંબંધ) : આંતર વર્ગ, મુખક અને પંક્તિ વચ્ચેના સંબંધ

10.12 સંદર્ભો અને વિશેષ વાંચન

- * Kaula, P. N. (1985). *A Treatise on Colon Classification*. New Delhi: Sterling Publication.
- * Pratap, S. M. (2002). *Manual of Practical Colon Classification*. New Delhi: Concept Publishing Company.
- * Ranganathan, S. R. (1960). *Colon Classification* (6th ed.). Bangalore: Sharda Ranganathan Endowment for Library Science.
- * Sharma, C., & Sharma, A. K. (2007). *Library Classification*. New Delhi: Atlantic.

*